ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Εκπαίδευση, Δια Βίου Μάθηση, Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, Καινοτομία και Οικονομία

Τόμ. 3 (2024)

Πρακτικά του 3ου Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου "Ελλάδα – Ευρώπη 2030: Εκπαίδευση, Έρευνα, Καινοτομία, Νέες Τεχνολογίες, Θεσμοί και Βιώσιμη Ανάπτυξη"

Η ψυχική ανθεκτικότητα ως μοχλός ενίσχυσης της ηγετικής αποτελεσματικότητας στην εποχή της βιώσιμης ανάπτυξης.

Μαρία Δόλογλου

doi: 10.12681/elrie.7419

Copyright © 2024, Μαρία Δόλογλου

Άδεια χρήσης Creative Commons Αναφορά 4.0.

Η ψυχική ανθεκτικότητα ως μοχλός ενίσχυσης της ηγετικής αποτελεσματικότητας στην εποχή της βιώσιμης ανάπτυξης.

Δόλογλου Μαρία
mdologlou@hotmail.com

Δρ. Ηγεσίας και Οργανωσιακής Ψυχολογίας -Συμπεριφοράς Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Περίληψη

Η ψυχική ανθεκτικότητα αναδεικνύεται ως κρίσιμος παράγοντας που επηρεάζει την ηγετική αποτελεσματικότητα στην εποχή της βιώσιμης ανάπτυξης. Η βιώσιμη ανάπτυξη, που εστιάζει στην ισορροπία ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ευημερία και την προστασία του περιβάλλοντος, απαιτεί αισιόδοξους ηγέτες με κουράγιο και ανθεκτικότητα. Αυτό το άρθρο εξετάζει τον ρόλο της ψυχικής ανθεκτικότητας στην βιώσιμη ανάπτυξη και την εφαρμογή των στόχων της Οι ανθεκτικοί ηγέτες αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις προκλήσεις και επιτυγχάνουν τους στόχους τους. Η ψυχική ανθεκτικότητα εμφανίζεται ως κρίσιμη ηγετική δεξιότητα που επιτρέπει στους ηγέτες να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και να διατηρούν μακροπρόθεσμη προοπτική. Σε αυτήν τη μελέτη, διερευνούμε τον ρόλο της ανθεκτικής ηγεσίας, επισημαίνοντας την αξία της ψυχικής ανθεκτικότητας ως κινητήρια δύναμη για την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στην νέα εποχή για την ανθρωπότητα και την αειφορία.

Λέξεις κλειδιά: ψυχική ανθεκτικότητα, βιώσιμη ανάπτυξη, ηγεσία

Abstract

Psychological resilience is emerging as a critical factor influencing leadership effectiveness in the era of sustainable development. Sustainable development, which focuses on the balance between economic growth, social well-being and environmental protection, requires optimistic leaders with courage and resilience. This article examines the role of mental resilience in sustainable development and the implementation of its goals. Resilient leaders effectively face challenges and achieve their goals. Psychological resilience emerges as a critical leadership skill that enables leaders to adapt to changing conditions and maintain a long-term perspective. In this study, we explore the role of resilient leadership, highlighting the value of psychological resilience as a driver for achieving the Sustainable Development Goals in the new era for humanity and sustainability.

Keywords: psychological resilience, sustainable development, leadership

1.Εισαγωγή

Η σύγχρονη κοινωνία βρίσκεται αντιμέτωπη με μία σειρά από προκλήσεις, που αφορούν τόσο την οικονομία όσο και το περιβάλλον, ενώ παράλληλα επιδιώκει την επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας. Σε αυτό το πλαίσιο, η ηγετική αποτελεσματικότητα αναδεικνύεται ως ένας κρίσιμος παράγοντας για την επίλυση των προκλήσεων και την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης. Ωστόσο, οι ηγέτες που δρουν σε αυτό το πλαίσιο χρειάζονται κάτι περισσότερο από την απλή ηγετική δεξιότητα και συγκεκριμένα χρειάζονται ψυχική ανθεκτικότητα.

Η βιώσιμη ανάπτυξη, που θέτει ως προτεραιότητά της την ισορροπία μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ευημερίας και της προστασίας του περιβάλλοντος, απαιτεί ηγέτες με κουράγιο και ψυχική ανθεκτικότητα. Σε αυτό το πλαίσιο, αυτό το άρθρο έρχεται να εξετάσει τον ρόλο της ψυχικής ανθεκτικότητας , στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και την ενίσχυση της αποτελεσματικής ηγεσίας. Οι ηγέτες που διαθέτουν αυτήν την δεξιότητα αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις προκλήσεις και επιτυγχάνουν τους στόχους τους.

Η ψυχική ανθεκτικότητα εμφανίζεται ως κρίσιμη ηγετική δεξιότητα που επιτρέπει στους ηγέτες να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες, να αντιμετωπίζουν αντίξοες καταστάσεις και να διατηρούν μακροπρόθεσμη προοπτική. Στο πλαίσιο αυτής της μελέτης, θα εξετάσουμε τον ρόλο της ανθεκτικής ηγεσίας, επισημαίνοντας την αξία της ψυχικής ανθεκτικότητας ως κινητήρια δύναμη για την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στη νέα εποχή για την ανθρωπότητα και την αειφορία.

2.1 Ψυχική Ανθεκτικότητα και Ηγεσία

Η ψυχική ανθεκτικότητα αποτελεί ένα καίριο συστατικό της αποτελεσματικής ηγεσίας στη σύγχρονη εποχή της βιώσιμης ανάπτυξης. Προκειμένου να κατανοήσουμε περισσότερο τον σύνδεσμο μεταξύ ψυχικής ανθεκτικότητας και ηγεσίας, είναι απαραίτητο να εξετάσουμε την υφιστάμενη βιβλιογραφία και τις έρευνες που έχουν αναλύσει αυτήν την σχέση.

Η ψυχική ανθεκτικότητα, όπως περιγράφεται από τους Southwick et al., (2016) αναφέρεται στην ικανότητα ενός ατόμου να αντιμετωπίσει, να προσαρμοστεί και να ανακάμψει από δύσκολες καταστάσεις μάλιστα είναι ένα χαρακτηριστικό δυναμικό και εξελικτικό, καθώς συμβάλλει στην προσαρμοστικότητα και την ανάπτυξη του ατόμου και σύμφωνα και με τον ορισμό που μας δίνει η American psychological association η ανθεκτικότητα περιγράφεται ως: "η διαδικασία καλής προσαρμογής στις αντιξοότητες, το τραύμα, την τραγωδία, τις απειλές και ακόμη και τις σημαντικές πηγές στρες". Αυτή η δυνατότητα ανταπόκρισης σε δυσμενείς συνθήκες αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό της ψυχικής ανθεκτικότητας και αποτελεί κλειδί για την ηγετική αποτελεσματικότητα.
Οι ηγέτες που είναι ψυχικά ανθεκτικοί είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν πιέσεις και προκλήσεις με επιτυχία. Η ικανότητά τους να διατηρούν θετικά συναισθήματα και να διαχειρίζονται το άγχος κατά τη διάρκεια κρίσιμων στιγμών της ηγεσίας τους τους καθιστά αποτελεσματικούς για την καθοδήγηση των οργανισμών και των κοινοτήτων προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης.
Η ψυχολογική ανθεκτικότητα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ηγεσία, ιδίως σε αβέβαια περιβάλλοντα, επιτρέποντας στους ηγέτες να διατηρούν εσωτερικά κίνητρα και να επιδεικνύουν οραματική ηγεσία , Guan et al, 2023.
Επίσης η ικανότητα ψυχολογικής ανθεκτικότητας διαμεσολαβεί στη σχέση μεταξύ της ηγεσίας χωρίς αποκλεισμούς (inclusive leadership) και της επίτευξης ενός έργου (project management success) σύμφωνα με τους Saeed et al 2021. Ωστόσο είναι απαραίτητο να γίνε περισσότερη έρευνα στην σχέση μεταξύ ψυχικής ανθεκτικότητας και ηγεσίας (Shek and Wilkinson, 2022).

2.2. Ηγεσία και Βιώσιμη ανάπτυξη

Η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί έναν πολυδιάστατο στόχο που επιδιώκει την ισορροπία μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ευημερίας και της προστασίας του περιβάλλοντος. Αυτός ο στόχος απαιτεί αποφασιστική ηγεσία που θα καθοδηγεί τους οργανισμούς και τις κοινότητες προς τη σωστή κατεύθυνση. Σε αυτό το πλαίσιο, η ηγεσία παίζει έναν ζωτικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης. Απαιτείται ηγεσία λοιπόν που να έχει προοπτική, ικανότητα συλλογικής δράσης και ικανότητα προσαρμογής σε αλλαγές και προκλήσεις.

Η ηγεσία διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη βιώσιμη ανάπτυξη. Είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ενός οράματος βιωσιμότητας βασισμένου στον

άνθρωπο, την προώθηση του ακαδημαϊκού διαλόγου χωρίς αποκλεισμούς και τη συνεργασία με τις κοινότητες (Carmen et al., 2022) . Η άσκηση αποτελεσματικής ηγεσίας περιλαμβάνει επισταμένη προσοχή στον τόπο, τις πρακτικές, την εξουσία, τον ρυθμό, τη θέση, τις επιδόσεις, τις διαδικασίες και τον σκοπό (Chaffer, 2020). Στον δημόσιο τομέα, η ηγεσία θεωρείται ως σύστημα, διαδικασία, μέθοδος ή πολιτισμική κατάσταση που συμβάλλει στη βιώσιμη ανάπτυξη των οργανισμών και της κοινωνίας (Todorut , 2017) . Η δημιουργία μιας πιο αντιπροσωπευτικής ομάδας ηγετών, συμπεριλαμβανομένης της αντιμετώπισης του φύλου και της εθνικότητας, είναι σημαντική για την υπεύθυνη και χωρίς αποκλεισμούς ηγεσία που ευθυγραμμίζεται με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (Saks, 2022) . Επίσης Στο πλαίσιο της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, η αποτελεσματική ηγεσία είναι ζωτικής σημασίας για την προετοιμασία των ατόμων ώστε να είναι αυτάρκεις και να επιτυγχάνουν τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης (Harun et al., 2014). Συνολικά, η ηγεσία αποτελεί βασική συνιστώσα για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι οργανισμοί και η κοινωνία.

2.3 Ανθεκτική Ηγεσία και Βιώσιμη Ανάπτυξη

Η ανθεκτική ηγεσία αποτελεί κρίσιμο στοιχείο στην πορεία προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, διαδραματίζοντας έναν καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων. Καθώς οι κοινωνίες και οι οργανισμοί αντιμετωπίζουν πιέσεις που σχετίζονται με την οικολογία, την οικονομία και την κοινωνία, η ανθεκτική ηγεσία επιτρέπει στους ηγέτες να προσαρμοστούν σε αυτές τις προκλήσεις και να επιδείξουν ανθεκτικότητα και αντοχή.
Η ανθεκτική ηγεσία μπορεί να ενισχύσει τη βιώσιμη ανάπτυξη βοηθώντας τους ηγέτες και τους οργανισμούς να αντέξουν τις αντιξοότητες και να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον ανάπτυξης. (Karsten , 2020). Η ανθεκτική ηγεσία θεωρείται ως μέσο για την ενίσχυση της βιωσιμότητας μέσω της αποτελεσματικής προσαρμογής στις αλλαγές και της εφαρμογής των διδαγμάτων που αντλήθηκαν. (Moran & Tame, 2012). Επιπλέον η ανθεκτική ηγεσία είναι απαραίτητη για τη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς απαιτεί διαφορετική σκέψη και την εξεύρεση καινοτόμων λύσεων σε πολύπλοκα προβλήματα. (Newman-Storen, 2014).
Είναι αδιαμφισβήτητο ότι η σχέση μεταξύ ανθεκτικής ηγεσίας και βιώσιμης ανάπτυξης είναι ιδιαίτερα σημαντική , ιδίως στις κοινωνικές, ανθρώπινες και

πολιτιστικές διαστάσεις, και οι στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης δεν μπορούν να πραγματοποιηθεί χωρίς αποτελεσματική ηγεσία. (Sifat, 2019).
Συνολικά, η ανθεκτική ηγεσία αποτελεί το κλειδί για την διαμόρφωση του μέλλοντος προς την κατεύθυνση της αειφόρου ανάπτυξης. Οι ηγέτες που διαθέτουν αυτήν την ικανότητα είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις προκλήσεις, να ενθαρρύνουν την καινοτομία και να επιτυγχάνουν βιώσιμα αποτελέσματα που θα συμβάλουν στην αειφορία του πλανήτη μας.

3. Συμπεράσματα -Προτάσεις

Καθώς εξετάσαμε την σχέση μεταξύ ψυχικής ανθεκτικότητας και ηγεσίας στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, είναι σημαντικό να προσανατολιστούμε προς μελλοντικές προτάσεις -στόχους σε αυτό τον τομέα. Οι προτάσεις που ακολουθούν αποτελούν οδηγίες για περαιτέρω έρευνες και εφαρμογές που μπορούν να βοηθήσουν στην ενίσχυση της ηγετικής αποτελεσματικότητας στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης:

α) Μελέτη των τρόπων ανάπτυξης της Ψυχικής Ανθεκτικότητας: Επιπρόσθετα στην κατανόηση της ψυχικής ανθεκτικότητας, είναι αναγκαίο να εξεταστούν οι πρακτικές που μπορούν να ενδυναμώσουν την ψυχική ανθεκτικότητα των ηγετών. Αυτές οι πρακτικές μπορούν να περιλαμβάνουν την ανάπτυξη των θετικών συναισθημάτων (κουράγιο , αισιοδοξία, νοηματοδότηση) , τη διαχείριση του στρες και την ανάπτυξη της κουλτούρας θετικότητας στους οργανισμούς .

β) Εκπαίδευση Ηγετών: Η ενσωμάτωση της εκπαίδευσης για την ανάπτυξη της ψυχικής ανθεκτικότητας στα προγράμματα εκπαίδευσης των ηγετών είναι θεμελιώδης . Η εκπαίδευση αυτή μπορεί να προετοιμάσει τους ηγέτες για τις προκλήσεις που θα αντιμετωπίσουν στον ρόλο τους αλλά και να τους εκπαιδεύσει κατάλληλα μέσα από παιχνίδια ρόλων , case studies , προσομοίωση και χρήση τεχνολογίας ώστε να αναπτύξουν και να καλλιεργήσουν το απαραίτητο εφόδιο της ψυχικής ανθεκτικότητας στον μέγιστο βαθμό.

γ) Εφαρμοσμένη έρευνα : Η έρευνα πρέπει να επεκταθεί προς την εφαρμογή των ευρημάτων σε πρακτικά περιβάλλοντα, όπως επιχειρήσεις, δημόσιες και ιδιωτικές δομές απασχόλησης προκειμένου να εξεταστεί πώς η ανάπτυξη της ψυχικής ανθεκτικότητας μπορεί να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των ηγετών στην επίτευξη βιώσιμων στόχων αλλά και μέσα από αυτήν την ανατροφοδότηση θεωρίας και πράξης να οδηγηθούμε σε βέλτιστες πρακτικές που θα μας δώσουν απτά αποτελέσματα μέσα από τα ίδια τα πεδία εφαρμογών όπου η γνώση θα βρει γόνιμο έδαφος ανάπτυξης .

Συνολικά, οι παραπάνω προτάσεις αντιπροσωπεύουν έναν δρόμο προς τη βελτίωση της ηγετικής αποτελεσματικότητας στην εποχή της βιώσιμης ανάπτυξης, με εστίαση στην ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας και έναν τρόπο συνεργασίας μεταξύ των ερευνητικών πορισμάτων και της εφαρμογής αυτών στην πράξη.

Κλείνοντας αυτό το άρθρο θέλουμε να τονίσουμε ότι η ανθεκτική ηγεσία και η ανάπτυξη της ψυχικής ανθεκτικότητας αποτελούν κλειδιά παράγοντες για την επίλυση των προβλημάτων και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Μέσω αυτών των δυνατοτήτων, οι ηγέτες μπορούν να εμπνεύσουν ελπίδα, να διαμορφώσουν πολιτικές, να εφαρμόσουν καινοτόμες λύσεις, και να δημιουργήσουν ένα καλύτερο μέλλον για όλους.

Καθώς προχωρούμε προς αυτό το μέλλον, ας θυμηθούμε πάντοτε ότι η ανθεκτική ηγεσία δεν είναι μόνο μια αναγκαιότητα, αλλά και ένα όπλο για τη δημιουργία ενός κόσμου που βασίζεται στις αξίες της δικαιοσύνης, της ισότητας και της βιωσιμότητας. Ας συνεχίσουμε να εμπνέουμε τις νέες γενιές ηγετών και να εργαζόμαστε από κοινού για ένα καλύτερο αύριο.

4. Βιβλιογραφία

Carmen, M., Kauffer, E., Ros-Cuellar, J., González H., C. A., & Koff, H. (2022). Leadership and development. *Regions and Cohesion*, *12*(2), v–x. https://doi.org/10.3167/reco.2022.120201

Chaffer, J. (2020). *Leadership development: containment enough*. [Doctoral Thesis, Lancaster University]. Lancaster University. https://doi.org/10.17635/lancaster/thesis/1177

Guan Y, Wang Y, Zhang J and Cao Y (2023) Overcome social anxiety disorder and develop visionary leadership in uncertain environments:

The important role of psychological resilience. Front. Psychol. 13:1106993. doi: 10.3389/fpsyg.2022.1106993

Harun, H., Khadijah, S., & Mom, M. (2014). Leadership Development and Sustainable Leadership among Tvet Student. *Journal of Management Policies and Practices*, *2*(2), 2333–6056. http://jmppnet.com/journals/jmpp/Vol_2_No_2_June_2014/3.pdf

Karsten Drath. (2020). *RESILIENT LEADERSHIP : beyond myths and misunderstandings.* Routledge.

Moran, B., & Tame, P. (2012). Organizational Resilience: Uniting Leadership and Enhancing Sustainability. *Sustainability: The Journal of Record*, *5*(4), 233–237. https://doi.org/10.1089/sus.2012.9945

Newman-Storen, R. (2014). Leadership in Sustainability: Creating an Interface between Creativity and Leadership Theory in Dealing with "Wicked Problems." *Sustainability*, *6*(9), 5955–5967. https://doi.org/10.3390/su6095955

Saeed, Muhammad, Et, al.. (2021). Inclusive Leadership and Project Success: The Mediation Role of Psychological Empowerment and Psychological Resilience Capacity. 58(1):5546-5558. doi: 10.17762/PAE.V58I1.2172

Saks, M. (2022). *Responsible Leadership*. Taylor & Francis.

Shek, D.T.L. and Wilkinson, A.D. (2022), Leadership and Resilience: Where Should We Go Next?. J Leadersh Stud, 16: 50-55. https://doi.org/10.1002/jls.21817

Sifat, R. I. (2019, June 30). *Role of Leadership for Achieving Sustainable Development Goals*. Papers.ssrn.com. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3693538

Southwick, F. S., Martini, B. L., Charney, D. S., & Southwick, S. M. (2016). Leadership and Resilience. *Springer Texts in Business and Economics*, 315–333. https://doi.org/10.1007/978-3-319-31036-7_18

Todorut Amalia Venera. (2017). Leadership And Sustainability In Public Field. *Annals - Economy Series*, *1Special*, 65–70. https://ideas.repec.org/a/cbu/jrnlec/y2017v1specialp65-70.html